

Dissertatio inauguralis medica de helminthiasi ... / publicae eruditorum disquisitioni submittit Josephus Szohner = Értekezés a' geliszta-kórról : orvostudorrrá avattatása ünnepélyére / szerzé Szohner József.

Contributors

Szohner, József.
Royal College of Surgeons of England

Publication/Creation

Pestini : Typis Josephi Beimel, [1847]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/t86ajxur>

Provider

Royal College of Surgeons

License and attribution

This material has been provided by This material has been provided by The Royal College of Surgeons of England. The original may be consulted at The Royal College of Surgeons of England. where the originals may be consulted. This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

26
DISSERTATIO

INAUGURALIS MEDICA

DE

HELMINTHIASI,

QUAM CONSENSU ET AUCTORITATE

INCLYTAE FACULTATIS MEDICAE

PRO

DOCTORIS MEDICINAE

LAUREA RITE OBTINENDA IN ALMA AC CELEBERRIMA

UNIVERSITATE PESTANA

PUBLICAE ERUDITORUM DISQUISITIONI SUBMITTIT

JOSEPHUS SZOHNER,

HUNGARUS BÁCSENSIS.

*Theses adnexae defendentur in aedibus Facultatis Medicae
die Januarii 1847.*

—————
PESTINI,

TYPIS JOSEPHI BEIMEL.

DISSERTATIO
ENTRAMEX

IN AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

DE AGRICULTURA MEDICA

ÉRTEKEZÉS

A'

GELISZTA-KÓRRÓL.

ORVOSTUDORRÁ AVATTATÁSA ÜNNEPÉLYÉRE

SZERZÉ

SZOHNER JÓZSEF.

PESTEN, 1847.

NYOMATOTT BEIMEL JÓZSEFNÉL.

ÉRTÉKEZÉS

GEISZTA-KÖNYV

ORTOGONÁRA VÁLTATÁSA ÉS ZERKÉRE

2000000 JOZSEF

LEHETŐSÉGEK ÉS SZERKEZET

2. SZERKEZET

PESTEN, 1843.

NYOMTATOTT REINOLD JOZSEF

MÉLTÓSÁGOS SZ. GYÖRGYI

HORVÁTH JÓZSEF URNAK,

Ő CS. KIR. FELSÉGE ARANYKULCSOS HIVÉNEK, TÖBB TEK.
NEMES MEGYÉK TÁBLABIRÁJÁNAK.

NAGYSÁGOS ÉS TEKINTETES SZ. GYÖRGYI

HORVÁTH ANTAL URNAK,

TÖBB TEKINTETES NEMES MEGYÉK TÁBLABIRÁJÁNAK.

NAGYSÁGOS ÉS TEKINTETES SZ. GYÖRGYI

HORVÁTH LÁSZLÓ URNAK,

A' FŐMÉLTÓSÁGU MAGYAR KIRÁLYI UDVARI CANCELLARIA
FOGALMAZÓJÁNAK

LELKES HAZAFIAKNAK, TESTVÉREKNEK

TISZTELETE JELEŰL AJÁNlja E' ZSENGE PÁLYAMUNKÁT

A' SZERZŐ.

MEETINGS OF THE

HORTON JOURNAL

OF THE
NEW YORK

OF THE

HORTON JOURNAL

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

OF THE
NEW YORK

A' BELFÉRGEKROL.

BEVEZETÉS.

A' belférgek alatt azon különféle idomú és nagyságu állatocskák értetnek, a' mellyek a' test belső részeiben termődnek, élődnek, szaporodnak, és a' testből különféle okokból néha önkényesen, sokszor súlyos betegségek alatt elválnak, mellyeknek sem előállító, sem fentartó okai nem voltak, vagy gyógyszerüleg hajtatnak el, s élőknek megfelelő kapcsolati körből megszakadván, elenyésznek.

Az emberi testben csak bizonyos fajok és nemek léteznek, 's azoknak névsora e' következő:

A.) *A' belférgek, mellyek az emésztési uton kívül, más részekben tanyáznak.*

1-ör. A' medinai Fonaldi (*Filaria Medinensis*) az alsó végtagok sejtszövetében a' földszarki népeknél találtatik.

2-or. A' métely (*distoma hepaticum*) a' májban tartózkodik.

3-or. A' kövérlaki sokszáj (*polystoma pinguicula*) a' peték sejtszövetében.

4-er. Az óriás karónya (*strongylus gygas*) a' vesékben.

5-ör A' sejtszöveti hólyagfark (*Cysticercus cellulosa*) a' bőr alatti sejtszövetben, és az agyban.

6-or. A' tövisgolyó (*echinococcus hominis*) az agyban.

B) A' férgek, mellyek az emésztési utakban tanyáznak.

1-ör. Az emberi hajszálféj (*tricocephalus dispar*) a' vak, vagy vékony bélben, nálunk ritka.

2-or. Az orsonya geliszta (*ascaris lumbricoides*) a' vastag és vékony bélben.

3-or. A' kukacz tüfark (*Oxyuris vermicularis*) a' végbélben, csecsemős korban leggyakoribb.

4-er. A' szalagok közül (*vermes taeniaeformes.*)

a) A' kurta izű galandféreg, vagy széles gödörfej (*Botriocephalus latus*) a' bélben tanyázik, előfordul a' helvetiaiaknál, oroszoknál és francziáknál; hosszága 30—60 rőfnyi; Boerhave egy oroszról kiüzött 300 rőfnyi hosszú galandféregről tesz említést.

b) A' tökmag-izű galand (*Taenia solium*) 40—50 rőfnyi hosszú. — Mind a' két nem az elvesztett izek visszapótlásáról emlékezetes.

Ezen belférgek származása sok gondolkozó természetbuvárokat foglaltatott el, és különböző származási tények keletkeztek: ugyanis: Linéével sokan azt állították, hogy a' belférgek tojásai a' vízzel és élkekkel a' gyomorba vitelven, a' testben kifejlődnek; de ezen állitmányt Bremser és Rudolphi szorgosabb vizsgálati, mellyek szerint a' belférgekhez hasonló férgeket sem a' vízben, sem a' földben nem szemlélték megdönték; és miután nem csak az emésztési utakban, hanem az agyban, a' sejtszövetben is találtnak férgek, nyilván következtették, hogy más módon kell a' belférgeknek származniok, mint azt Linée állította, az pedig az önkénytes képződés, melly származásmódot már Aristoteles gyanította. A' belférgeknek ezen önkénytes képződésökre a' teng-életnek különös változása és aljasodása ad alkalmat, melly szerint az életművi nedvek a' folytonos képződési és visszaképződési folyamatnak alávetvék, nem jutnak azon fejleményi tökélyre, a' melly szükséges volna, hanem férgek képződnek, a' melly képződéshez a' beidegzés is, mint minden képlenynek igazgatója, nyomatékos hatással járul.

Kór-kép.

A' geliszta-kór (Helminthiasis) alatt azon senyves állapot értetik, melly a' teng-életnek elaljasodott másításában gyökerezvén, a' belférgeknek a' testbeni jelenlétök által fentartatik. Ezen tágasabb értelemben vett geliszta-kór a' férgek jelenléte által nem mindég külekezik, mert gyakran vannak gyermekekben geliszták a' nélkül, hogy a' test fejlődési műszerében valami káros változás mutatkoznék; 's ilyenkor, ha vagy étrendi hibák, vagy az éghajlati viszonyok más betegséget idéznek elő, annak tiszta, máskor magán álló képét nagyon eltorzítják, vagy megtartván kórképi kifejezését, annak mint egyenkénti, mind összes lefolyási időszakit öregbítik, vagy összezavarják. Máskor a' férgek képződése után sokáig egészségeseknek látszó egyéneknél nem olly hatástalanok a' geliszták, hogy más kórt feltételező okok kívántassanak, ennek akkor is csak alárendelt, 's mellestleges szövemény előállítására; mert szorosabb tekintetbe vévén a' geliszta-kórt és az avval összefüggő jeleneteket, ugy e' kórt mint magán állót, 's más kórokhoz csak egyes vagy több rendbeli tünetményekkel hasonlót, de azoktól mégis lényegesen különbözöt, ugy látni kifejlődni, hogy kifejlődését tulajdonképen semmi egyéb hatmánynak, mint a' férgek különféle a' testhezi viszonyoknak tulajdoníthatni, és az életműszeri összeköttetésnél fogva az összhangzatban, vagy ellenhangzatban levő működéseket zavarják meg, vagy tökéletesen megszüntetik, vagy csupán azon részeket izgatják, a' hol tanyáznak, és azokat működéseikben megváltoztatják. A' hely szerinti geliszták által okozott izgatás, mint ollyan nem fékezi magát csupán egy helyre, hanem vagy az ugyanazon rendű műszerekre csapong ki, 's azokban működési zavart okoz, vagy általános kórként tűnik elő, mint valódi senyv; a' midőn is a' teng életnek mind alanyi, mind tárgyilagossági fejlődési hibája vétetik észre, vagy pedig erőtulnyi alakban lép föl, melly nem sokára erőalatti alakba változik által. — A' geliszta-kór zavart és gyakran nem egyébkor, mint midőn a' kórt

feltételező hatmány lesz láthatóvá, meghatározható lényege, tehát kettős alakban fordul elő; mint tompa, és mint ingerlékeny geliszta-kór, 's habár sajátságára 's lényegére nézve e' kór mindig ugyanaz, mégis ezen megkülönböztetést a' kettős kór-alakra nézve szükségessé tette előttem a' geliszta-kór azon különböző előfordulása, miszerint némelly egyénekben nagyobb számmal jönnek elő a' geliszták, a' nélkül, hogy az életfolyamatnak egysége, és összhangzata a' tulajdon működési körében az egy egésznek fogalma szerint néki osztályozott rendeltetését tévesztené, midőn ellenben némellykor néhány geliszta az ingerlékeny kór-alakot idézi elő, az alább adandó jelenségekkel.

A' tompa gelisztakór-alak, melly az ideg és vérrendszerben semmi különös, legalább feltűnő visszahatási jelenségekben rejlő változást nem mutat fel, gyakran csak egyes tünetenyekből ösmérhető meg: mint orr, fül, vagy nemző-részek viszketése. Ezen egyes tünetenyek a' kór kifejlődése szerint majd hamarább, majd ismét később az egymiségnek a' hatmány iránti különböző fogékonysága szerint másokkal is csatlakoznak a' nélkül, hogy a' tompa kór-alak sajátságos bélyegét változtatná; ilyenek az arcz sápadtsága, közönyösség kifejezése, a' szemek vidortalansága, az alsó szemhéjjak kékes övveli környezése, az étvágytalanság, vagy bizonyos nemű; leginkább tésztás étkekre, ezek közül megint a' barnább kenyérre vonatkozó vágy; a' has pöffedtsége, 's nagyobb nyomásrai fájdalma, melly e' kór-alakban mindég tompa, nyálkás hasmenés, vagy sokszor az általános állati működések hanyag bélyegénél fogva, székrekedés.

Az ingerlékeny geliszta kóralak ezen bélyeget többnyire eleitől fogva ölli magára, ide nem számíthatván a' geliszta-képződés kezdeti perczenetét, mellyet a' tompa gelisztakór-alakban sem vehetni észre. Ezen kór-alak változatos, és sokféle jelenségekkel lép föl, mindig láz kíséretében, gyakran alvás között és ilyenkor fogcsikorgatás, vagy feljajdulás a' kór-kezdetét hirnökli, vagy pedig többvagy kevesebb ideig tartott kór-előzmény után, mint csorvás vagy epe-láz lép föl, de a' melly kórfogalmakat sajátsága által maga

idomába változtat által. — Lázzal kezdődik tehát ezen kór-
alak; a' fő bántalom tetemes, a' főfájás igen nagy, mit e'
kóralakban előforduló álm-kór közötti fejhez kapkodás, és
gyakori felsikoltás bizonyít; az arcz a' kór kezdetén duz-
zadt és piros, melly később a' vérrendszer visszahatása
mellett is sápadt lesz, kifejezése szenvedő 's közönyös, a'
nyelv sárgás fehér nyákkal bevont, a' száj-iz keserű vagy
sós, étvágyatlanság itt mindég jelen van, a' gyomor és
has tájéka fájdalmas, a' nyomásra néha heves fájdalmak
okoztatnak; ökröndözés, hányás, nem ritkán fordul elő;
a' székredés itt rendszerinti, kivált a' kór elején, a' bőr
többnyire száraz, forró, és duzzadt, az érverés gyors, gya-
kori és teljes, a' hud vöröses színű és zavaros. — Járulnak
ezen jelenségekhez rokonszenvek is, a' mellyek e' kór-ala-
kot igen bélyegezik, 's a' geliszta-kór általános megösmer-
tetését könnyítik, sokszor egyedül ezek teszik lehetségessé
más kóroktóli megkülönböztetését: ilyen a' láta kitágulása,
melly nagyobb fény közeledésére resten, vagy épen sem
húzódik össze, a' szaglás kóros változása; majd kellemes
szaguak azon tárgyak, a' mellyek másként kellemetlenek, majd
ismét a' legkellemesebb szag kiállhatlan bűdösnek talál-
tatik; az álm nyughatatlan, 's rémes álmokkal jár, az ál-
vás nem enyhít, hanem még neveli a' bágyadtságot, — az
álmkór néha folytonos, 's ilyenkor félrebeszélés és pe-
helyfogás nem ritkaság; felébredéskor nagy bágyadtság és
közönyösség fejezi ki magát az arczon, az álmkór között
a' hashozi kapkodás is gyakori a' hátfekvésben, de akkor
épen ezen fekvésmód egy jelentékeny jelenség. Ezen tü-
nemények csoportozatához sokszor görcsök is csatlakoznak,
és a' hely szerinti izmok görcsös állapotjoknál fogva majd
nehéz légzés, fuldoklás, akadályozott nyelés, állgörcs (tris-
mus) vagy önkénytelen nevetés (risus sardonicus) vehető
észre, vagy az akarati izmok nagyobb részére elterjedvén
a' görcs, vit-táncot, nehéz kórt, dermengést, dermenetet és
holdkórt szül, melly jelenségek az idegrendszernek az iz-
mokrai visszahatásában gyökerezvén, néha a' tompa alakú ge-
liszta-kórban is, érzékenyebb egymiknél előfordulnak. Az
izomrendszer ezen ingerültsége, melly a' geliszták eltávo-

litása után legtöbbnyire megszűnik, nem mindég olly felcsigázott működési alakban mutatkozik, gyakran működési hanyagság, sőt némelly részek szélhüdése szemlélhető; az ilyen szélhüdések, mint a' szemhéj, végtagok szélhüdése a' geliszták eltávolítása után is nehezen engedik az izmok zsong-erejét visszaállítani, nem ritkán a' gelisztakór alatt kifejlődött mór-síketség, hudtarthatatlanság gyógyithatlanná válnak.

Az egyes belférges által okozott jelenségek.

A' test minden műszerei szoros összhangzatánál fogva nehéz azon jelenségeket szigorúan meghatározni, melyeket egyes geliszta-fajok okoznak, mert valamint a' gelisztakór sokszor egészen más kórnak képében jelenkezik: ugyszinte az egyes belférges az egyimi izgékony, vagy tompa alkatánál, a' férgek számánál és elhelyezésöknél fogva különféle jelenségeket idéznek elő, melyek a' faj-meghatározási párvonalt nehezítik.

Az orsonya-geliszta (*ascaris lumbricalis*) a' vékony belekben tartózkodván a' köldök táján összehúzódó, szűrő vagy tompa fájdalmat, bélgörcsöt okoz; a' has gyakran puffadt, 's vagy makacs has-dugulás, vagy hasmenés van jelen, mihez gyakran a' csorvás jellemű láz nagy főfájással csatlakozik; az agy sokszor olly annyira bántalmas, hogy agy-gyuladást, vagy heveny agyvizkórt gyanított; mert félrebeszélés, folytonos álomkór, gyakori felsikoltásokkal sokszor van jelen; 's nem csak csecsemőknél, hanem 8—10 éves gyermekeknél is ezen az ingerlékeny kór-alakkal ugyanazonos kór-kifejezés előfordul.

A' kukacz tűfark (*Oxyuris vermicularis*) a' végbélben tanyázik: ritkán szokott általános tüneteményeket okozni — helybeli nyomó-fájdalom, a' nemző-részek gyakori viszketése, gyakori székre késztetés, a' hudrai gyakori ösztönzés ösmérteti meg leginkább ezen fajnak, a' végbélbeni lételét. A' tompa kór-alak leginkább ezen fajnak szüleménye.

A' szalagok két fajai egyszerre egy egyénben nem fordulnak elő, többnyire korosabbaknál, ritkán gyermekeknél, vagy csecsemőknél; — jelenlétükre a' helybeli tünetnyekből, a' mellyek iszonyú fájdalom, habzó mozgás, a' féreg mozgása által okozott érzetből megismerhető; lehet némiképen, bár nem egészen biztosan következtetni, ha csak más összefüggő a' kór-képben felszámlált jelenségek nem mutatkoznak. — Okviszonyban álló ideges bajok gyakran összekapcsolvák ezen fajjal.

A' féregkór megkülönböztetése az agyvizkórtól.

A' féregkór megkülönböztetése az agyvizkórtól néha a' legnehezebb feladat, mindazon jelenségek daczára, mellyek a' féreg-kórban olly számosak, kivált ha mindjárt kezdetében e' kór álmokórral, félrebeszéléssel, hányással jelenkezik; ilyenkor ezen kórjelek hasonszenvileg tűnvn fel, könnyen az agyvizkórt bélyegző jelenségeknek vétethetnek, fontos pedig itt a' megkülönböztetés, minthogy a' féregkór ellen intézendő gyógmód az agyvizkórban káros leendne. — A' megkülönböztetési jelek, némelly szerzőktől számosabban feljegyezvék, mintsem a' kór-különbözési fogalmak tisztasága meg ne zavartatnék; azért csak a' legkitünőbbeket jegyzem fel, mellyek párhuzamba tétetvén, a' féregkórt az agyvizkórtól megkülönböztetik: az agyvizkórban az arczkifejezés mély fájdalomra, 's az agy nagy bántalmára mutat, az agyvizkórosok fejöket nehezen tarthatják, hanem vagy egyik, vagy másik oldalra leeresztik, a' főemelésénél kábultság és hányás elmaradhatlan tünetnyek; a' lála eleinte összehúzódva, 's csak később van kitágulva; a' has lelohadva homorúan a' hátgerinczhez van húzódva, a' szék-szorulás igen makacs, az érverés lassú, a' mi igen fontos jelt képez, minthogy a' féregkórban az érverés mindig gyors, gyakori, teljes, vagy elnyomott szokott lenni. Ezen jelenségek a' kór-különbözést igen könnyítik, egybevetvén a' kór-képben előadott a' féreg-kórnak sajátságos tünetnyivel az itt felsoroltakat.

A' feregkór jóslata és kimenetele.

A' jóslat általjában a' tünetmények csoportozata szerint, a' mint azok sajátlagosan, vagy más betegséggel okviszonyosan jelenkeznek, bár különböző, úgy hogy az egyéniség alkata, a' geliszták hol helyéni tartózkodások, azoknak fajai annak módosítására tetemes befolyást gyakorolnak, mégis e' kór folyamatnak az egészségeiátmenetét legtöbbnyire előre lehet jósolni, mert ha csak jókor, és nem midőn már a' kór következményeivel kell az orvosnak küzdenie, jön e' betegség gyógyítás alá, igen ritkán szokott rossz kimenetellel végződni, noha a' kór összes tünetei a' legnagyobb veszedelmet gyaníttatják némellykor. Az ingerlékeny kóralakban a' geliszták erőművi behatásuk által néha bélgyulladás és pedig nyák-bélgyulladás okoztathatik, mit akkor mint az erőműves ok következményének kell ugyan tekinteni, de már mint összekapcsolt kór a' jóslatot lényegesen nehezíti, és pedig annyival inkább, a' minél több jelenetek az összekapcsolt kórnak egyszerre intézhető gyógymódja ellen lépnek fel, mert el nem távoztathatván illy körülmények között azon ok, melly folytonos behatása által a' létesített bélgyuladást fentartja, ez elleni intézkedés is gyakran sikertelen marad, mi szükségképen a' bélgyulladás rossz kimeneteleit, mint bél-kifekélyesedést, bélgyuladást, 's ez által a' geliszták a' has üregbeni átmenetét vonja magá után, mellynek gyászos kimenetelét az el nem maradó halál fejezi be. A' tompa kór-alakban a' jóslat mindég kedvező; mert a' mellett, hogy az említett tünetményekből e' kór-alakot könnyebben felismerhetni, még a' külszín a' senyvnek ezen kór-alakban itt tisztán magát kifejező fogalma is biztosabban vezérli a' kórhatározást; 's a' gelisztakór-ellenes gyógymód is egyenesen alkalmazható. Nagyobb itt a' tengéletnek azon fenmaradó elaljasultsága, melly a' geliszták származására még tovább is hajlamitva marad, bár a' geliszták eltávolittassanak; a' melly ujonni geliszta-képződési hajlamot az ingerlékeny kór-alakban is vehetni észre. Az

e' kórbán a' geliszták által feltételezett néha előforduló ideges bajokról és kimeneteleikről a' kór-képben tettem említést.

Gyógymód.

A' geliszta-kór a' férgek a' belekbeni létök által fen tartatván, kettős gyógyjavalatot igényel: hogy a' geliszták eltávoztassanak, és hogy a' teng-életnek a' férgek képződésére hajlandó elmásoltsága szabályoztassék. Ezen kettős javalatnak gyakran egyszerre meg lehet felelni, ha olly szövemények nincsenek összekapcsolva, a' mellyek kórjelesen tűnvn fel, előzményileg gyógyítást nem tesznek szükségessé, 's ilyenkor a' természet gyógyítási törekvése szerint majd hánytatót (borsavas hamdárdélegből, vagy hánytató gyökérből), majd hashajtót szükséges rendelni. Ezen célnak legjobban megfelelnek a' közép sók vagy magányosan, vagy kapcsolatban ingerlő hashajtókkal, melőzvn mindazonáltal az ábbeli igen ingerlő szereket, mellyek hajdan és még most is sokaktól pazarlólag használatnak e' kórbar. Ha ezen szerekre a' geliszták nem távoznának, a' mi a' galandféregnél többnyire megtörténik, sőt igen ritkán lehet más, mint tulajdon ellenes szerekekkel elűzni, akkor az ugy nevezett geliszta-ellenes szereket kell alkalmazni, többnyire kapcsolatban hashajtókkal. — Számosak ezen rendü szerek; de itt csak azokat érintem, a' mellyek legbiztosabban, és nagy tapasztalású orvosoktól leghitelesebbek gyanánt használatnak.

Az órsonya-geliszták ellen, ha ugy kívántatik, az ellenes szert, himbó-olaj (ol. reini) előzheti meg, azután pedig az ellenes szer rendeltetik Cina, vagy Varádics (tanacet) magvaiból por-alakban, vagy Störk szerint ezen módon: Rp. Pulv. sem. Cinae. rad. valer. rad. jalap. Arcani dup. ac. dr. sem. Oxy. squil. 9. s. ut f. Elect. mol. D. S. Minden órában egy kávé kanállal, mig a' férgek nem távoznak. Ha pedig ezen szer kellemetlen szagánál fogva nem vétethetnék a' betegről; akkor rendeltetik: Rp. Hbae tanacet. vulg c. flor. dr. duas, f. Infus. Unc. quatuor, adde Extr. aeth. sem.

Cinae in spir. aeth. Sulf. dr. sem. soluti drachmam semis. Syrupi Cort. Aur. Unc. sem. D. S. Minden órában egy evő kanállal; másnap hashajtót használván a' beteg egyénisége szerint, majd himbó-olajból, majd az érintett rendű hashajtókból.

A' kukacz-tűfark ellen szinte az órsonya-geliszták ellen ajánlt szerek használhatók, bár Bremser szerint jobban megfelel e' nemű geliszták kiűzésére ezen forrázat, csőrében alkalmazván: Rp: Rad. valer dr. duas. f. Infus. Unc. sex. add. Olei olivar, com. drach. unam. fel. tauer inspis. Unc. sem. D. S. Napjában egyszer egy csőre.

A' galandférgek elűzése nehezebb lévén, az említett szerekkel ritkán eltávolíthatók, a' mellyek által pedig elűzhetők, gyakran darabonként válnak el, hátramaradván egy vagy több íz, legtöbbnyire a' fej, 's így az egész féreg viszapótlása nem akadályoztatott, olyan szerek pedig; a' páfrán (filis mas) a' chabert olaja és a' gránátgyökér héja. Ezen szereket szükséges, hogy hashajtó megelőzze, és szigorú étrend kormányozza; a' hashajtó után igen czélszerűen rendeltethetik: Rp: Ext. aeth. fili. mar. Ext. aeth. rad. val. aa. drachmam. pulv. filii. mar. 9 s. ut f. pillulae Nro 30. D. S. Reggel és este 10 labdacst vegyen. Leghathatósabb mind ezen szereknél a' gránátgyökér héja, mellynek használatát a' szükséges előkészítés megelőzvé; imiggy rendeltethetik. Rp: Cort. rad. punicae granator. Unc. duas. macer. in aquae font. libr. una et sem. pr 12. hor d. cog. ad remanent. libr. unius. D. S. Reggel éhgyomorra minden fél órában egy harmadrészét vegye be a' beteg. — A' férgek eltávolítása után a' visszatermődésre lévén mindenkor hajlam jelen, szükséges, hogy a' teng-élet felmagasztaltassék, mi a' szeliden ösztönlő és könnyű emésztetű étkek, tiszta hegyi levegő, test mozgás, a' kedély vidorsága, 's az emésztést elősegítő szerek által lesz eszközölhető.

THESES.

1. Helminthiasis est morbus cognitu difficilis, sanatu facilis, rarissime laethalis.

2. Qui febrim puerperalem esse dicunt, aliquid defendunt, morborum tamen puerperalium essentiali notione carere videntur.

3. In morbis pectoralibus magna auscultationis, et percussionis est dignitas.

4. Rara est carditis idiopathica, saepissime arthritidi-rheumaticae associata.

5. Prognosis necessarie laethalis in Carditide a maioribus nostris fassa, minime est justa: quum sicut omnes morbi inflammatorii, et Carditis sanatur.

6. In praxi infantili maxima circumspectione opus.

7. Unum est solum virus syphiliticum.

8. Essentia morbi Brighii in crasi sanguinis alterata quaerenda.

THESE

1. The first of these is the fact that the human mind is not a blank slate, but is filled with ideas and feelings from birth.
2. The second is the fact that the human mind is not a passive receiver of impressions, but is an active interpreter of them.
3. The third is the fact that the human mind is not a single entity, but is composed of many different parts, each of which has its own functions and characteristics.
4. The fourth is the fact that the human mind is not a static entity, but is constantly changing and developing.
5. The fifth is the fact that the human mind is not a purely individual entity, but is also influenced by the environment and the society in which it lives.
6. The sixth is the fact that the human mind is not a purely rational entity, but is also influenced by emotions and feelings.
7. The seventh is the fact that the human mind is not a purely conscious entity, but is also influenced by the unconscious mind.
8. The eighth is the fact that the human mind is not a purely individual entity, but is also influenced by the collective mind of the race.